

2. ΤΟ ΣΙΓΙΛΛΙΟΝ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΤΟΥ Β'. (1769)

Κατωτέρω δημοσιεύω ἐξ ἀπογράφου ἀνέκδοτον συνοδικὸν ἐπιβιβαιωτήριον γράμμα τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Θεοδοσίου τοῦ Β' ¹, ὅπερ ἀνεῦρον μεταξὺ ἄλλων ἐγγράφων ², πάντων ἐν ἀντιγράφῳ, εἰς τὰ ἐν τῷ νάρθηκι τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγ. Μηνᾶ ἀπερριμένα ἀρχεῖα τοῦ ναοῦ τούτου. Ὡς μὲ ἐπληροφόρησαν ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κρήτης, τὸ πρωτότυπον τοῦ δημοσιευομένου ἀπογράφου εὐρίσκετο εἰς τὸ ἐν τῇ πόλει μας Σιναϊτικὸν μετόχιον τοῦ Ἀγίου Ματθαίου, ὁπόθεν, φαίνεται, παρελήφθη πρὸς ἀντιγραφὴν καὶ δημοσίευσιν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Κρήτης Εὐμενίου Ξηρουδάκη. Ἠρεύνησα εἰς τὸ ἐν λόγῳ μετόχιον διὰ τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ πρωτοτύπου πλὴν ὁμως δὲν τὸ ἀνεῦρον ³.

Τὸ σιγίλλιον τοῦ Θεοδοσίου παρουσιάζει ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, ἐπειδὴ εἶναι ἡ πρώτη ἐπίσημος ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου ἀναγνώρισις καὶ κύρωσις τῆς γενομένης κατὰ τὸ 1737 ἰδιωτικῆς συμφωνίας μεταξὺ τῶν Σιναϊτῶν καὶ τοῦ Μητροπολίτου Κρήτης διὰ τὴν διανομὴν τῶν εἰσοδημάτων τῶν δύο ἐν Χάνδακι ἐκκλησιῶν ⁴.

Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Πατριάρχου Θεοδοσίου διὰ τὸν ὀριστικὸν διακανονισμὸν τῶν διαφορῶν τῶν Σιναϊτῶν καὶ τῆς Μητροπόλεως Κρήτης ἦτο ἐπὶ τοσοῦτον ζωηρότερον, καθ' ὅσον εἶχε καταγωγὴν ἐκ Κρήτης ⁵, πιθανῶς δὲ — ὡς τοῦτο ἐκ τοῦ ἐπωνύμου τοῦ *Μαριδάκης* φαίνεται — καὶ συγγένειαν μετὰ τοῦ Μητροπολίτου ⁶. Κρῆς ἦτο καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σιναίου Κύριλλος, ἡ συνάντησις δὲ τῶν τριῶν Κρητῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἦτο ἐξαιρετικῶς εὐνοϊκὴ διὰ τὴν ἐδραίωσιν εἰρηνικωτέρας περιόδου μεταξὺ τῶν Σιναϊτῶν καὶ τῆς Μητροπόλεως καὶ διὰ

¹) Βλ. σημ. 25 τοῦ προηγουμένου ἐγγράφου. Διετέλεσεν ἡγούμενος μονῆς ἐν Κρήτῃ. Τὸ ἐπίθετον *Χριστιανόπουλος* γνωστὸν καὶ ἄλλοθεν ἐν τῇ νήσῳ. Ἱερεὺς *Μιχαὴλ ὁ Χριστιανόπουλος* ὑπογράφει ἐγγραφὸν τοῦ 1675 (βλ. ΕΕΚΣ Β', σ. 120). Ὅμοίως εἰς ἐγγραφὸν τοῦ Τ.Α.Η. τοῦ ἔτους 1699 φέρεται ὡς πωλητῆς ἀγροῦ τινὸς ὁ Γιάννης Χριστιανόπουλος, υἱὸς Μιχαῆλ, κάτοικος τοῦ χωρίου Καμαριώτη, ἐπαρχίας Μυλοποτάμου (βλ. Τ.Α.Η., Κῶδ. 9, σ. 61).

²) Χρονολογουμένων ἀπὸ τοῦ 1661 μέχρι τοῦ 1835. Μεταξὺ τούτων ἀντίγραφα τοῦ ὑπὸ τοῦ συναδέλφου κ. Ν. Ζευγαδάκη δημοσιευομένου ἀνωτέρω σιγίλλιου καὶ ἄλλων ἐγγράφων ἀφορώντων, εἰς τὸ Σιναϊτικὸν μετόχιον Σπηλιωτίσης.

³) Ἡ ἔρευνα ἀπέδωκε τὸ ἕτερον σιγίλλιον, τὸ ἀνωτέρω ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ν. Ζευγαδάκη δημοσιευόμενον.

⁴) Τὸ ἐγγραφὸν τῆς συμφωνίας ταύτης βλ. ἐν «Κρητικῷ Λαῷ» Α', σ. 162.

⁵) Βλ. ὑποσ. 1.

⁶) Ὁ Μαριδάκης διετέλεσε Μητροπολίτης ἀπὸ τοῦ 1769 μέχρι τοῦ 1789.

τὸν τερματισμὸν τῶν ἀπὸ μακροτάτου χρόνου συνεχιζομένων μεταξὺ αὐτῶν ἐρίδων. Δυστυχῶς παρὰ τὸν διὰ τοῦ σιγιλλίου τοῦ Θεοδοσίου γενόμενον διακανονισμόν αἱ σχέσεις δὲν ἐβελτιώθησαν οὐσιαστικῶς καὶ οἱ Σιναῖται εὗρον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπιτύχουν πῶλλον πλεονεκτικὴν θέσιν διὰ τοῦ ἀνωτέρω δημοσιευομένου σιγιλλίου τοῦ Σωφρονίου Β' (1777).

† Θεοδόσιος ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

† Διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ ἐπιβεβαιωτηρίου γράμματος γίνεται δῆλον, ὅτι κατὰ τὴν ἐπαρχίαν κρήτης εἰς τὴν πολιτείαν τοῦ χανδάκου λεγομένου διατελεῖ ἱερὸς καὶ σεβάσμιος ναὸς ἐπ' ὀνόματι σεμνυνόμενος τοῦ ἁγίου ἐνδόξου καὶ παρευφήμου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ ματθαίου, ὅστις θεῖος ναὸς ἐκ παλαιοῦ τοῦ χρόνου ἐξαγορασθεὶς παρὰ τοῦ εἰς τὰ αὐτόθι χρηματίσαντος ἄρχοντος μακαρίτου Παναγιωτάκη ἰδίους ἐξόδους καὶ ἀναλώμασιν, ἀφιερώθη μετὰ πάσης τῆς ἐνορίας αὐτοῦ, καὶ προσηλώθη παρ' ἐκείνου τῷ ἱερῷ μοναστηρίῳ τοῦ ἁγίου καὶ θεοβαδίστου ὄρους σινᾶ, καὶ σταυροπηγιακῇ πατριαρχικῇ ἀξίᾳ ἐτιμήθη διὰ πατριαρχικῶν σιγιλλιωδῶν γραμμάτων, ὥστε εἶναι καὶ λέγεσθαι σταυροπήγιον μετόχιον τοῦ ἁγίου ὄρους σινᾶ, καὶ μένειν τὸν πάντα χρόνον παντελῶς ἀνενόχλητον παρὰ παντὸς προσώπου, μηδενὶ ἄλλῳ ὑποκείμενον, εἰμὴ τῷ καθ' ἡμᾶς ἀποστολικῷ, πατριαρχικῷ τε καὶ οἰκουμενικῷ θρόνῳ, ἔχον καὶ πᾶσαν τὴν ἐνορίαν τῆς εἰρημένης πολιτείας χανδάκου, καὶ καρπούμενον πάντα τὰ ἐξ αὐτῆς προσγινόμενα ἐκκλησιαστικά τε καὶ ἐνοριακὰ εἰσοδήματα καὶ δικαιώματα, καθάπερ διαῤῥήδην διαλαμβάνουσι καὶ τὰ παλαιγενῆ ὡς εἴρηται πατριαρχικὰ σιγιλλιώδη γράμματα. Ἀλλ' ἐπειδὴ μετὰ παρέλευσιν οὐ μικροῦ χρόνου, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν δηλαδὴ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου πρώην κρήτης κὺρ γερασίου¹⁾ τῇ προσπαθήσει καὶ ἐπιμελείᾳ αὐτοῦ ἀνηγέρθη εἰς τὴν αὐτὴν πολιτείαν τοῦ χανδάκου καὶ ἕτερος θεῖος ναὸς τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος μηνᾶ, μὴ οὔσης πρότερον ἐτέρας ἐκκλησίας, εἰμὴ τοῦ προειρημένου μετοχίου, κἀκτούτου συνέβη ἀναφυῆναι σκάνδαλά τινα καὶ ψυχρότητα μεταξὺ τῆς ἐκείνου ἱερότητος, καὶ τῶν τότε παρευρεθέντων ἐκεῖ σιναϊτῶν πατέρων περὶ τῶν εἰσοδημάτων τῆς ὀρθοῦς ἐκκλησίας, ἀντιποιοιμένων ἑκατέρων τῶν

¹⁾ Τοῦ Λεϊτίτζη, ὅστις κατώρθωσε νὰ ἀνακαινίσῃ τὸν μικρὸν ναὸν τοῦ ἁγ. Μηνᾶ κατὰ τὸ ἔτος 1735.

μερῶν ἐκεῖνα, καὶ διαφορομένων ὁσημέραι· τελευταῖον διὰ τὸ εἰρηρικὸν καὶ ἀσκανδάλιστον κοινῇ γνώμῃ καὶ θελήσει ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἐγένετο συνθήκη τις καὶ συμφωνία δι' ὑπογεγραμμένου συμφωνητικοῦ αὐτῶν γράμματος, διαλαμβάνοντος ῥητῶς, ὃν τρόπον ἔχουσι μερίζεσθαι οἷτε πατέρες τοῦ εἰρημένου μετοχίου καὶ ἡ ἐκείνου ἱερότης πάντα τὰ ἐμπύπτοντα ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἐνοριακὰ εἰσοδήματα τῆς τε σταυροπηγιακῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου ματθαίου, καὶ τῆς μεταγενεστέρας τοῦ ἁγίου μηνᾶ, ἥτοι γίνεσθαι δύο ἴσα μερίδια πάντα, καὶ τὸ μὲν παραλαμβάνειν τοὺς ἐπιτρόπους τῆς ῥηθείσης νέας ἐκκλησίας, θάτερον δὲ ἐγχειρίζεσθαι πρὸς τοὺς κατὰ καιρὸν οἰκονόμους τοῦ διαληφθέντος μετοχίου τοῦ ἁγίου ματθαίου· καὶ οὕτω κατέπαυσεν ἔκτοτε πᾶσα φιλονεικία καὶ διαφορὰ⁹. ταύτην οὖν τὴν γενομένην τότε μεταξὺ ἔγγραφον αὐτῶν καὶ οἰκειοθελῆ συμφωνίαν, ἅτε εἰς εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν ἀφορῶσαν, καὶ πᾶν σκάνδαλον τοῦ λοιποῦ καὶ διχοστασίαν ἀνατρέπουσαν, ἔγνωσαν τανῦν ἀνανεῶσαι, ὅτε ἤδη ἀποκατασταθεὶς ἱερώτατος μητροπολίτης κρήτης ὑπέριμος καὶ ἔξαρχος πάσης εὐρώπης ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς κύρ ζαχαρίας, καὶ ὁ ἱερώτατος ἀρχιεπίσκοπος σιναίου καὶ συναδελφὸς ἡμῶν κύρ κύριλλος ὄθεν καὶ ἀμφότεροι ἐνδημοῦντες ἐνταῦθα καὶ συμπαρόντες ἐζήτησαν ἐκ συμφώνου ἐπικυρωθῆναι καὶ βεβαιωθῆναι ταύτην καὶ δι' ἡμετέρου πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ βεβαιωτικοῦ γράμματος, ἐπὶ τῷ μένειν εἰς τὸν μετέπειτα ἅπαντα χρόνον ἀδιάσειστον πάντῃ καὶ ἀμεταποίητον παρὰ παντὸς προσώπου. τούτου χάριν γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ἡ προγεγενημένη τότε συνθήκη καὶ συμφωνία ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ μακαρίτου πρώην κρήτης γερασίμου μεταξὺ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος καὶ τῶν σιναϊτῶν πατέρων περὶ τῶν εἰσοδημάτων τῆς τε ῥηθείσης σταυροπηγιακῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου ματθαίου τοῦ καὶ μετοχίου ὡς εἴρηται τοῦ ἁγίου ὄρους σινᾶ, καὶ τῆς μεταγενεστέρας τοῦ ἁγίου μηνᾶ, ὡς εἰρηνοποιὸς καὶ ἀσκάνδαλος ἔχη διὰ παντὸς τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἀπαράτρεπτον καὶ ἀμεταποίητον. ὀφείλωσι δὲ ἀμφότερα τὰ μέρη ἐν παντὶ καιρῷ μερίζεσθαι καὶ καρποῦσθαι τὰ ἐκ τῶν εἰρημένων δύο ἐκκλησιῶν εἰσοδήματα καὶ ἐνοριακὰ δικαιώματα καθ' ὃν τρόπον ἐγγράφως καὶ ῥητῶς περιέχεται ἐν τῷ προγεγονότι συμφωνητικῷ ἐκείνῳ γράμματι, μὴ ἔχοντες ὅλως ἄδειαν παραβῆναι καὶ ἀθετῆσαι τι τῶν ἐν ἐκείνῳ περιεχομένων, καὶ κατὰ μέρος διαλαμβάνομένων, ἀλλ' ἐμμένοντες καὶ ἀρκούμενοι εὐγνωμόνως καὶ ἀπροφασίστως τοῖς πάλαι δόξασιν καὶ κοινῶς συμ-

⁹) Βλ. ὑπόσημ. 4.

πεφωνημένοις. ὅς δ' ἂν καὶ ὁποῖος εἰς τοῦπιόν ὑπὸ ἰδίας πλεονεξίας καὶ φιλοταράχου ψυχῆς κινούμενος, τολμήσῃ οἰωδῆτινι τρόπῳ ἀνατρέψαι ἢ ὅλως διασεῖσαι τὴν γενομένην ταύτην συμφωνίαν περὶ τῶν εἰσοδημάτων τῶν ὀηθέντων δύο ἐκκλησιῶν, καὶ γένηται αἷτιος αὔθις σκανδάλων καὶ διχονοιῶν, ὁ τοιοῦτος ὡς σκανδαλοποιὸς καὶ ταραχώδης καὶ ὁπαδὸς τοῦ μισοκάλου ἐχθροῦ, ὁποίας ἂν εἴη τάξεώς τε καὶ καταστάσεως, ἀφωρισμένος εἴη ἀπὸ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος, καὶ κατηραμένος, καὶ ἀσυγχώρητος καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος, αἱ πέτραι καὶ ὁ σίδηρος λυθείησαν, αὐτὸς δὲ μηδαμῶς, καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικος, καὶ ἔνοχος τοῦ πυρὸς τῆς γέεννης, ἔχων καὶ τὰς ἀρὰς πάντων τῶν ὀσίων καὶ θεοφόρων τῆς ἐκκλησίας πατέρων. ὅθεν εἰς διηνεκῆ καὶ μόνιμον τὴν εἰς τὸ ἐξῆς ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ πρὸν πατριαρχικὸν συνοδικὸν ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα, καταστρωθὲν καὶ τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας : — 1769.

Ἐν μηνὶ Ἰουλίῳ Ἰνδικτιῶνος β'.

ΝΙΚ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΑΚΗΣ